

POSUDEK PROF.DR. M. BALABÁNA NA DIPLOMOVOU PRÁCI VIOLY JEŽKOVY: BOŽSKÉ V BÁSNICKÉM BYDLENÍ

K dimenzi božství u pozdního Heideggera

Diplomová práce (DP) Violy Ježkové (VJ) pro Katedru religionistiky (vedoucí práce Doc.Dr.Pavel Hošek) přijatá 28.5.2007 č.j. 5/07, [REDAKCE] s Prohlášením a vrocím Poděkováním, obsahuje celkem 66 stran, včetně bibliografie (s.65n); je předeslána Obsahem a uzavřena Seznamem literatury. Zde jsou v sekundární literatuře díla zabývající se tímto významným německým filosofem; spisy jsou psány anglicky a německy, z českých autorů jsou tu Bouzek, Kratochvíl, V.Flusser, Kuneš, Matoušek, Nitsche, Fox a A.Novotný (Biblický slovník), nejinspirativnější byl (patrně) pro VJ Pešek. Z religionistů tu figuruje Eliade (zastoupený jen jedním spisem) a (snad) Schalow. (Některé bibliografické údaje nejsou úplné, schází např. datum vydání. Také poznámky pod čarou nejsou vždycky v pořádku: Spisy autorů nejsou vždy psány kurzívou apod.) Dispozice (Obsah) je solidně (a dosti podrobně) rozvržená. VJ boduje již tím, že si zvolila toto téma. To je záležitost nesnadná, ale pro akademickou obec potřebná, zvláště když si naše teologie (a nejen protestantská) neví s poezií (a nejen biblickou, tedy v rámci kánonu) moc rady. Ale interpretovat Heideggerův spis Básnický bydlí člověk je velmi nesnadné, pravděpodobně nad hermeneutické síly diplomandky.

Postup: Heideggerův bytostný zájem o Hölderlinovu poezii, postupné probírání Heideggerova spisu Básnický bydlí člověk, hlavní témata tohoto spisu, autenticita pobytu, vztah: člověk – dimenze božství. Výchozí předpoklad: bytí zde. S Hölderlinem poutá Heideggera zájem o Řecko a řecké chápání světa. Spíše než řeckých kategorií (ve smyslu slovních vyjádření) užívá Heidegger řeckých pohledů a náhledů. Mluví o skrytém Bohu a tázajícím se člověku, ale ne ve smyslu biblického (křesťanského) zjevení, nýbrž ve smyslu kontrastu i skladu nebeské-zemské, božské-lidské. Podle Schalowa (Heidegger and the quest for the Sacred) jde o „postmetafyzické hledání Boha“. Namísto Hospodina či Krista je tu Logos a Řeč, která mluví tak, že si „namluví“ (můj výraz –mb) člověka. To je ratio básnění, které umožňuje člověkovu bydlení, pobyt, který je víc a něco jiného než (pouhá) existence. Tuto Heideggerovu „prostopravdu“ (můj výraz – mb) není sto VJ dost srozumitelně a jednoduše vyložit. Je to nad její noetické síly. Přesto dost zdařile vykládá autorka DP vztah mezi Gelasseheit a Wohnenlassen. Hebrejské kategorie *h-j-h* využívá (či používá) VJ k formulaci „Být jako stávat se v nechávání být“ (s.40). VJ není (což je produktivní) cizí, že z křesťanství navazuje Heidegger, na rozdíl od Hölderlina a nezmiňovaného Georga Trakla, na Eckharta. Souvislost se Součtveřím (das Geviert) je vyložena dost vágně, ale nikoli úplně nepřesně. V Závěru (s.64) je možné dát za pravdu VJ v tom, že Schalow míří vedle, má-li za to, že v Heideggerovu spisu lze vidět specifický výraz „znovustávání se události Krista v dějinách“(64). Pravdu má VJ i v tom, že se hlásí k rozpoznání Franka Schalowa, že Heidegger „výzvou ke zkoumání jazyka... vědomě střeží tajemství božského“.

Žel, v práci VJ je hodně formálních chyb. Kromě již nahoře zmíněných jsou to obraty „za další“ (s.6); heideggerovština musí být v uvozovkách („-“), západní myšlení (ne: Západní...), osvícenské Evropy (ne: O...), blíž (ne blížeji, s.13), přichází k řeči (ne: do řeči-s.15), nechat vidět (ne: nechání...,s.26), básnictví Západu (ne: Západní básnictví-s.33), se stát (ne: udít-s.58); někde má VJ (zvl.při uvádění anglických titulů) malé písmeno místo velkého, např. phenomenology, místo Ph...s.5); VJ mohla někdy volit adekvátnější překlad názvu Heid. děl, např. mohla přeložit Zuspruch der Sprache jako „přípověď řeči“, místo „nápověď řeči“ (s.15), Gottinnigkeit by se mohlo přeložit-tlumočit jako „Boží niternost“, spíše než „B.důvěrnost“-s.56. Jsou tu některé ohavné fráze – jako „Tak rozpracovává Hölderlina“ (s.59). Je tu dost překlepů (snad nejkurióznější je „kdžž“ místo „když“). Někde chybí mezery mezi slovy. Atd. Klikatý okraj je dovolen, v DP VJ až příliš rozhazuje rámeček stránky, zarovnaný okraj by působil mnohem lépe.

HODNOCENÍ

DP VJ je práce záslužná: teologické hodnocení významného filosofa může být nábožensky produktivní, takových prací je zatím málo. Komentovat z křesťanského hlediska filosofii, jež se s filosofií vlastně rozchází a uchyluje se pod střechu poezie, to je zvláště záslužné. S tím si diplomandka dala hodně práce. Je to ovšem velmi obtížné, VJ své rozbory nedotáhla k jasnějšímu výrazu a jemnější interpretaci, bylo to nad její hermeneutické nadání. Bylo by lepší, kdyby vycházela od začátku z práce Schalowy a její výtěžky doplnila a upřesnila. Autorka DP si všimla, že v Heideggerově postfilosofické (postmetafyzické) filosofii se objevují obraty téměř vzaté z Bible (pozvedávání očí vzhůru atp) – spíše než z nějaké (především předsokratické) tradice. Ostatně i Hölderlin si užíval biblických obrazů, ale více je kloubil s obraty z řecké tradice. Proč sáhl filosof, který znal ostatně Bibli málo a vycházel z římsko-katolické dogmatiky, k obratům a obrazům známých z Bible, zvláště snad ze Žalmů? Tady jsou odpovědi VJ spíše mlhavé. Také vztah pojmů Logos, Řeč, Kristus aj. nebyl dost vykladačsky uchopen.

Navrhuji středně vysoké hodnocení(B, ale spíš C).

V Praze 4.června 2007

Milan Balabán+

Milan Balabán